

Dit jaar is het vijf jaar geleden dat het Docentschap Nederlands Tbilisi met de steun van de Nederlandse Taalunie zijn deuren opende. In september 1999 gingen de eerste colleges Nederlands van start aan de Tbilisi Ilya Chavchavadze State University of Language and Culture. Na het ontstaan van het docentschap rijpten er al gauw plannen om de Nederlandse taal en cultuur ook buiten de universiteitsmuren bekend te maken en de link te leggen met de cultuur van het gastland. Daartoe werden Uitgeverij LINK en olla vogala, het festival van de Nederlandse, Vlaamse en Georgische cultuur in het leven geroepen.

TBILISI

Docentschap

Vorig jaar zijn de studenten van het eerste uur afgestudeerd en zijn er voor de derde keer eerstejaars aan hun studie Nederlands begonnen. Ondertussen hebben we de achttiende beurs voor de zomercursussen Nederlandse Taal en Cultuur en de derde Huygens-beurs voor een langdurig studieverblijf aan een Nederlandse universiteit toegezegd gekregen.

Dat de studenten hun studie in Nederland en Vlaanderen kunnen verdiepen of zelfs

THEA BAKHTADZE OP DE ZOMERCURSUS

verderzetten, is een grote buitenkans en een aanmoediging het Nederlands als beroepstaal te kiezen. De keuze van de kandidaten is sterk beïnvloed door de meerwaarde die de studie van de kandidaat in Nederland heeft voor de uitbreiding van het onderwijs Nederlands in Georgië.

De toezegging van een Huygens-beurs voor Davit Gholdjasvili belooft veel voor de verspreiding van de literatuur uit de Lage Landen. Een jaar lang gaat hij in de leer bij professor Ton Naaijken aan de afdeling Literair Vertalen aan de Universiteit van Utrecht. Behalve vakken Literair Vertalen volgt hij ook Nederlandse literatuur. Een studie die heel goed aansluit bij zijn ambities een uitmuntend vertaler van de Neder-

landstalige literatuur te worden. Vorig jaar is zijn tweede Georgische vertaling uit het Nederlands verschenen.

Comenius_Vereniging voor Neerlandistiek in Midden- en Oost-Europa

Ik zou de leden van Comenius van harte willen danken dat ze me tijdens het colloquium neerlandicum in Groningen verkozen hebben tot bestuurslid. Toen ik de oprichting van het docentschap Nederlands in Tbilisi voorbereidde, kon ik beroep doen op de steun en de raad van vele collega's uit de regio. Ik hoop me dan ook de komende drie jaar ten volle te kunnen inzetten voor de verdere ontwikkeling van de neerlandistiek in Midden- en Oost-Europa. Gezien ik instaat voor de vernieuwde versie van Comenius op het internet, wil ik iedereen oproepen een trouwe elektronische gast van de volgende website te worden:

www.ned.univie.ac.at/comenius. Dankzij de gastvrijheid van de redactie van het Nedweb, de webstek van de vakgroep Nederlands in Wenen, kan Comenius nu op veel bezoekers rekenen.

COMENIUS - BESTUUR

Projectenmachine LINK

1. olla vogala_1: mei 2002

Waar kan je het welslagen van een festival van de Nederlandse, Vlaamse en Georgische cultuur in Tbilisi aan meten? Aan de goede gang van zaken? Aan de opkomst van het publiek? Aan de aandacht van de pers? Of aan de beoordeling door de gasten?

Uiteraard spelen al deze factoren een rol. Maar wat de doorslag geeft is uiteindelijk het belang van de projecten op lange termijn. De ware bedoeling van een soortgelijk festival is dat er een uitwisseling tot stand komt die niet voor de hand ligt. Het festival kreeg de naam 'olla vogala'. Deze twee woorden stammen uit het oudste stukje Nederlands dat op papier bestaat. Rond 1100 in een klooster in Engeland probeerde een Vlaamse monnik zijn pen uit in de rand van een boek terwijl hij aan het kopiëren was. Hij schreef twee verzen waarin iemand klaagt dat alle vogels hun nest al hebben gemaakt, 'behalve jij en ik'. Deze beroemde verzen zijn dan ook toepasselijk op de late ontmoeting die de Georgische en de Nederlandstalige cultuur hebben aangegaan.

Retrospectief Johan van der Keuken

Op 2 mei 2002 opende het festival met de laatste film 'De grote vakantie' van Johan van der Keuken. Het programma was zo samengesteld dat de negen geselecteerde films actueel zouden zijn voor de Georgische kijker en tegelijkertijd een chronologisch beeld zouden scheppen van het oeuvre van de filmmaker.

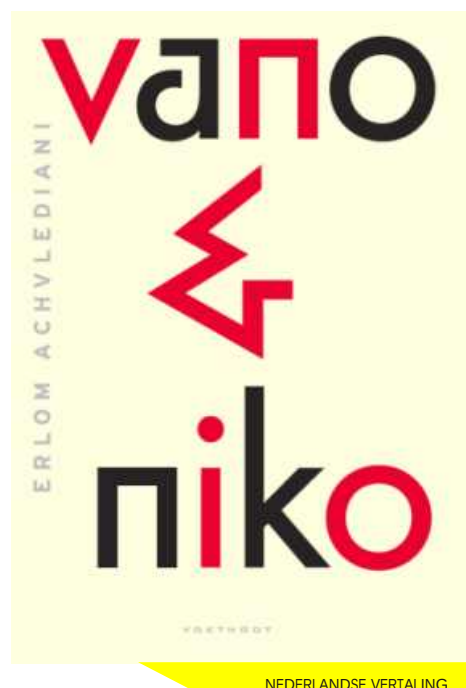
Die doelstelling werd ook verwoord door de Georgische filmkenner Gogi Gvacharia die in zijn inleiding vooral naar 'De grote vakantie' verwees, een film waarin Van der Keuken verslag doet van zijn leven als kankerpatiënt. Na het vernemen van het bericht dat hij prostaatkanker heeft en zijn dagen geteld zijn, besluit hij samen met zijn

vrouw door de wereld te trekken en op zoek te gaan naar een passende behandeling. Gvacharia vroeg zich af waarom de documentaire film in Georgië ondanks overvloedig materiaal een zorgenkind was. Hij stelde dat in tegenstelling tot de Nederlanders Georgiërs hun ellende koesteren en niet geneigd zijn over de grenzen heen te kijken, de wijde wereld in te trekken om de eigen zorgen in een algemeen menselijk daglicht te plaatsen. Hij heette een retrospectief gewijd aan de gelauwerde keizer van de documentaire film dan ook meer dan welkom in Tbilisi.

Tentoonstelling Op een keer

De titel van de tentoonstelling Op een keer verwijst naar het boek 'Vano en Niko' van de Georgische schrijver Erlom Achvlediani. Het boek bestaat uit een vijftiental verhalen die we ook parabels zouden kunnen noemen. Veel van die parabels beginnen met de woorden 'op een keer'. Het onverwachte dat in die woorden steekt, staat ook symbool voor de aanleiding tot de tentoonstelling: de Nederlandse vertaling van het boek met name die in 2003 bij Uitgeverij Voetnoot, Amsterdam is verschenen.

Centraal stonden de op metersgrote vellen afgedrukte fragmenten uit 'Vano en Niko' die geflankeerd werden door de Nederlandse vertaling. Werken van Georgische kunstenaars die de strenge, maar ook kinderlijke wereld van 'Vano en Niko' delen,

NEDERLANDSE VERTALING

gingen een dialoog aan met de tekst. Er was videokunst, fotografie, installatiekunst, grafiek, schilderkunst en email te zien van Kote Soelaberidze, Levan Tsjoghosjvili, Pridon Lobdjanidze, Temo Djavachisjvili, Gio Soembadze, Soso Alavidze, Vato Tsereteli en de kunstenaarsgroep Goslab.

Literair podium Arnon Grunberg

Zoals verwacht heeft Arnon Grunberg de krantenkoppen gehaald. Grunberg is op verzoek van het docentschap Nederlands naar Georgië gekomen. Hij heeft voor de laatstejaarsstudenten Nederlands een gastcollege gegeven en zijn werk aan het grote publiek voorgesteld.

Grunberg zag net zo uit naar een zijsprong naar de Kaukasus als het Georgische publiek naar hem. De Georgische lezer was al opgewarmd door de in het Georgisch vertaalde fragmenten uit zijn romans 'Figuranten' en 'Fantoempijn' die in de literair-maatschappelijke krant 'Alternativa'

ARNON GRUNBERG MET STUDENTEN

verschenen waren. Tijdens zijn verblijf in Tbilisi en omstreken heeft Grunberg van gedachten kunnen wisselen met collega-schrijvers en literatuurkenners. We rekenen daar ook de dichter Iosef Djugasjvili, de latere Stalin, bij. Gezien hij opduikt in 'De mensheid zij geprezen', was de stap naar Gori en het Stalin-museum gemakkelijk gezet. En Grunberg schijnt onder een goed gesternte geboren te zijn: het statige, immense museum bleek potdicht, maar na wat heen en weer gepraat met de conciërge en de boodschap dat de beroemde schrijver voor zijn volgende boek onderzoek naar Stalin deed, gingen de deuren open. We kregen een uitgebreide rondleiding door een oud vrouwtje dat de foto's en uitgestalde voorwerpen met een venijnig, rood stokje aanwees. Ook op andere excursies bleek hij geluk te hebben. Daar bracht hij in zijn column in de NRC en Humo zelf verslag over uit.

In 2001 nodigde het docentschap voor het eerst schrijvers uit. Miriam Van hee en Stefaan van den Bremt beten toen de spits af. Later volgde Arthur Japin.

2. Joke van Leeuwen op bezoek: mei 2003

Met de vertaling van het kinderboek 'Iep!' van Joke van Leeuwen waren we toe aan de eerste omzetting van een literair werk uit het Nederlands in het Georgisch. Het boek waar onze keuze op is gevallen, is om vele redenen bijzonder. De originaliteit van Joke van Leeuwen ligt in haar thema's die naar de actualiteit verwijzen, in de tekeningen die veel meer iets toevoegen aan het verhaal dan dat ze het illustreren, in de vele woorden die ze verzint en in het gematigd anarchistisch karakter van haar personages. Dit buitenissige kinderboek dat zich van de doorsnee kinderboeken onderscheidt, was dan ook uitermate geschikt als eerste kennismaking met de Nederlandstalige literatuur in Georgië. Het boek leidt nu een eigen leven. Iedereen die er belangstelling voor heeft, kan het in de boekwinkels in Tbilisi vinden.

Een van de hoogtepunten van het verblijf van Joke van Leeuwen in Georgië was het rondetafelgesprek met recensenten en haar Georgische collega-schrijvers en illustratoren. Tamriko Lebanidze, hoofd uitgever van de in kinderliteratuur gespecialiseerde Uitgeverij Diogene, leidde de ontmoeting.

Ook het jonge theatergezelschap aan het Royal District Theater heeft het werk van Joke van Leeuwen o.l.v. de regisseur Davit Sachvarelidze onder de loep genomen. Zij hebben een toneelstuk op het podium gebracht dat gebaseerd was op de Georgische vertaling van 'Iep!'. De vertoning kende zowel onder kinderen als onder volwassenen veel bijval. Behalve op de première werd het stuk nog drie keer opgevoerd. Nu overweegt het theatergezelschap er in Georgië mee op tournee te gaan.

3. olla vogala_2: oktober november 2003

Ook de tweede editie van het festival olla vogala bestond uit drie delen. De twee

GEORGISCH VIEGELTJE EN JOKE VAN LEEUWEN

eerste luiken van het festival stonden voor 2 november 2003 op het programma. Het slotevenement was gepland voor 11 november. Toen ik maandag 10 november samen met mijn studenten meer dan 200 genodigden, diplomaten en persmensen belde met de boodschap dat de opening van

AFFICHE

fotografen met een drukwaarde van 4000 euro had verloren! Het Fotografiemuseum Antwerpen dat de werken voor de tentoonstelling in Tbilisi had uitgekozen en laten drukken, stuurde me het pak een week voor de opening. De dag dat ik de zending verwachtte, kreeg ik van het plaatselijke kantoor van de koerierdienst DHL in Tbilisi te horen dat het pak volgens hun computer nog in Brussel lag. In Brussel werd inderdaad vastgesteld dat het pak vier dagen lang was blijven liggen. Op mijn verzoek het meteen met een volgende vlucht richting Tbilisi te sturen, werd ingegaan. Drie dagen later, op maandag 10 november, ging het van kwaad naar erger: ik kreeg het nieuws te verwerken dat het pak nu spoorloos verdwenen was. Uiteindelijk dook het onverhoopt op in Panama en kwam het met twee weken vertraging in Tbilisi aan.

Literatuur

Uitgeverij LINK heeft met het veelbekroonde en eigenzinnige 'Iep!' van Joke van Leeuwen het startschot gegeven voor een lange en hopelijk succesvolle reeks Georgische vertalingen van de Nederlandstalige literatuur. olla vogala_2 zette in met de presentatie van de vertaling van de

GEORGISCHE VERTALING VAN "IEP"

de tentoonstelling van hedendaagse fotografie uit Vlaanderen niet zou doorgaan, ging iedereen ervan uit dat de politieke onrust naar aanleiding van de vervalste parlementsverkiezingen roet in het eten had gegooid.

Niemand kon zich voorstellen dat de opening niet kon doorgaan omdat de koerier DHL het pak met de werken van de drie

STEFAN HERTMANS EN GOGI DZODZUASHVILI

dichtbundel 'Annunciaties' van Stefan Hertmans.

Davit Gholdjasvili heeft in samenwerking met de Georgische dichter Zaza Tvaradze de vertaling geleverd. Stefan Hertmans is

GEORGISCHE VERTALING VAN "ANNUNCIATIES"

een 'moeilijke' dichter die gretig verwijst naar uiteenlopende kunstenaars, filosofen en schrijvers. Tijdens het vertalen moesten we dan ook veel tijd besteden aan het opsporen

van die verwijzingen en de betekenis van de gedichten.

De presentatie van het boek vond plaats in een sfeervolle theaterzaal in het oude stadsgedeelte van Tbilisi. Eerst las Stefan Hertmans twintig gedichten voor terwijl hij muzikaal begeleid werd door een van de pioniers in de elektronische muziek in Georgië, Gogi Dzodzuasjvili. Om het publiek niet van het origineel af te leiden, werd de Georgische vertaling discreet maar goed leesbaar op een scherm geprojecteerd. Na het artistieke deel volgde een podiumgesprek tussen recensente en schrijver, Ana Kordzaia-Samadasjvili, medevertaler van Hertmans bundel en dichter, Zaza Tvaradze, en Hertmans zelf.

Film

De twee filmmakers die dit jaar centraal stonden in het cinematografische luik, hebben niet enkel hun naam gemeen. Vier avonden lang kregen de kijkers twee langspeelfilms op het menu: een van de Nederlandse filmmaker Alex van Warmerdam en een van zijn Georgische naamgenoot, Alexandre Rechviasjvili. De opkomst was ook hier groot. Op bijna elke vertoning waren de 150 zitjes van de onder filmkenners vertrouwde zaal van het Filmhuis allemaal bezet.

De thema's en de stijl van beide filmmakers hebben veel stof tot nadenken en discussiëren laten opwaaien: het gezin, de

plaats van het individu in de samenleving, sexualiteit, de films in zwart en wit van Rechviasjvili tegenover de bontgekleurde beelden van Van Warmerdam, het bos dat telkens weer bij beide regisseurs opduikt,...

In Georgië neemt de filmgeschiedenis mythologische dimensies aan. Tijdens de Sovjet-Unie was de Georgische filmkunst het paradepaardje bij uitstek. Door de politieke omwentelingen en de socio-economische crisis is de filmindustrie in elkaar gestort. De filmdagen van olla vogala vormen dan ook een verademing voor iedereen die wil kennismaken met werk uit de Lage Landen.

Fotografie

Ondanks alles heeft de tentoonstelling alle proeven doorstaan. Na de parlementsverkiezingen van 2 november die op grote schaal vervalst bleken te zijn, was het land wekenlang in de ban van de politiek. Toen de revolutiekoorts een beetje was gezakt, bleek de tentoonstelling van hedendaagse fotografie uit Vlaanderen meer dan welkom te zijn.

Inge Henneman, curator van het Fotografiemuseum Anwerpen, heeft werk van drie jonge fotografen naar Tbilisi gestuurd die het medium fotografie op een boeiende, polemische manier benaderen. Het werk van Geert Goiris, Katrien Vermeire en Mekhitar Garabedian nodigt de kijker dan ook uit letterlijk en figuurlijk uit stil te staan en na te denken over de boodschap die schuilt achter de foto's.

Onder de reacties van de toeschouwers klonk vaak de opmerking dat de tentoonstelling aantoonde hoe krachtig het medium fotografie is. In het geval van Mekhitar blijft ze zelfs overeind ondanks de scepsis die de fotograaf zelf tegenover het medium koestert. Voor het vakmanschap en de aandacht voor schoonheid en harmonie in het werk van Goiris en Vermeire werd bewondering uitgesproken. Veel kijkers verbaasden zich over de esthetische en misschien ook wel ethische zoektocht die uit de landschappen en portretten van Goiris en Vermeire is af te leiden.

4. Aandacht en steun

Met de evenementen van de project-enmachine LINK wil het docentschap Nederlands een podium bieden aan kunstenaars, musici en schrijvers uit kleine landen met een rijke cultuur. Het wil wat binnen de muren van de universiteit gist, naar een breed publiek overdragen. Dankzij de steun van het Vlaams Fonds voor de Letteren, het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, de Nederlandse ambassade, het Fonds voor de Letteren Nederland, het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds en het Georgische bedrijf Borjomi-Georgian Glass and Mineral Water slaagt het festival olla vogala erin Georgiërs, Nederlanders en Vlamingen ideeën, ervaringen, creativiteit en werelbeschouwingen met elkaar te laten uitwisselen.

5. Groei

Elk jaar neemt de belangstelling voor culturele evenementen rond de Nederlandse en Vlaamse cultuur toe. Dat er bij het samenstellen van het programma naar een dialoog tussen de drie betrokken landen wordt gestreefd, kent veel bijval. Dit jaar

viert het docentschap zijn vijfde verjaardag. Een reden te meer om er een groot feest van te maken. Het bezoek van Gerrit Komrij staat op het programma van de volgende editie van olla vogala. De komst van Komrij geeft aanleiding tot twee uitgaven: een Georgische vertaling van een keuze uit zijn gedichten en de eerste anthologie van de Georgische hedendaagse poëzie. De filmretrospectief wordt gewijd aan het werk van de Nederlandse filmmaker Jos Stelling en de Georgische regisseur Michael Kobachidze. Uit Vlaanderen krijgen we Paul Willemsen, directeur van Argos, over de vloer met een tentoonstelling van Belgische videokunst.

Van harte dank

Het Docentschap Nederlands Tbilisi stelt alles in het werk om met Georgische, Vlaamse en Nederlandse partners samen te werken. Hier staat dan ook een woord van dank op zijn plaats.

Onze trouwe partners:

Tbilisi Ilya Chavchavadze State University of Language and Culture
Nederlandse Taalunie, Den Haag
Ambassade van het Koninkrijk der Nederlanden, Tbilisi
Borjomi - Georgian Glass and Mineral Water, Tbilisi
Orde van den Prince
Nationaal Fotorestauroer Atelier, Rotterdam
Tbilisi History Museum/Carvasla
Vlaams Fonds voor de Letteren, Berchem
Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds, Amsterdam
Nederlands Ministerie van Buitenlandse Zaken, Den Haag
Fonds voor de Letteren Nederland, Amsterdam
Vlaamse Gemeenschap, Brussel
maf_media art farm, Tbilisi

Elk jaar streeft het docentschap ernaar het gebrek aan middelen aan de gastuniversiteit te overwinnen door een oproep te doen boeken, video's en ander materiaal te schenken. Heel veel dank aan hen die ook in 2003 de mediatheek hebben gesteund:

Uitgeverij Voetnoot
Uitgeverij Nijgh en Van Ditmar
Orde van den Prince
Knack
Stichting Ons Erfdeel
IVN
Vlaams Fonds voor de Letteren

Wie ons wil steunen of meer wil weten over onze projecten kan altijd bij ons terecht. Op verzoek kunt u een steunformulier en steunbewijs voor de fiscus ontvangen.

Bezoekadres:

Tbilisi Ilya Chavchavadze State University of Language and Culture
Docentschap Nederlands Tbilisi
45 Ilya Chavchavadze Avenue
0162 Tbilisi
Georgia

Postadres:
9 Saldastanishvili St.
0108 Tbilisi
Georgia

e-mail: ingrid.degraeve@lycos.com
website TULC: www.lingua.edu.ge

Colofon:

verantwoordelijk uitgever/auteur: Ingrid Degraeve
ontwerp/zetwerk: Giorgi Shotadze